

Programma's 2011

human
televisie radio internet

Graag hadden we nog wat langer van 2011 genoten.

‘Met drie programma’s - *Het Proces Wilders*, *Duivelse Dilemma’s* en *Moordverhalen* - in de top vijf van de afgelopen twee maanden is het vooral één zendgemachtigde die eruit springt. Het lijkt wel of de Humanistische Omroep Stichting (HUMAN) besloten heeft eens goed te vlammen, voordat ze verplicht wordt te fuseren...’
...schreef Hans Beerekamp in NRC Handelsblad op de een na laatste dag van 2011.

2011

THEMA'S

I HUMANISME

II DE RECHTSSTAAT

III FILOSOFIE

IV IMPROVISATIE

I HUMANISME

LIFE IS BEAUTIFUL

DURF TE DENKEN

PROFIEL

HUMAN DOC

OBA LIVE

HOORCOLLEGES

HUMAN.NL

In 2011 bestond het Humanistisch Verbond (HV) 65 jaar. De pensioengerechtigde leeftijd, maar tegelijkertijd is het belang van het humanisme als seculiere levensbeschouwing groter dan ooit.

In het programma *Durf te Denken* onderzochten HV en HUMAN ter gelegenheid van het jubileum het actuele belang van de denkers die door de eeuwen heen vorm gaven aan het humanisme.

De humanistische voorman Jaap van Praag zette geestelijke weerbaarheid al vanaf de oprichting van het HV centraal. Humanisten willen zelf zin aan hun leven geven en hechten aan zelfbeschikking.

Individuele vrijheid gaat samen met verantwoordelijkheid voor anderen. Het humanisme bevat de paradox van eigen regie willen voeren en tegelijkertijd onderdeel willen zijn van een groter geheel.

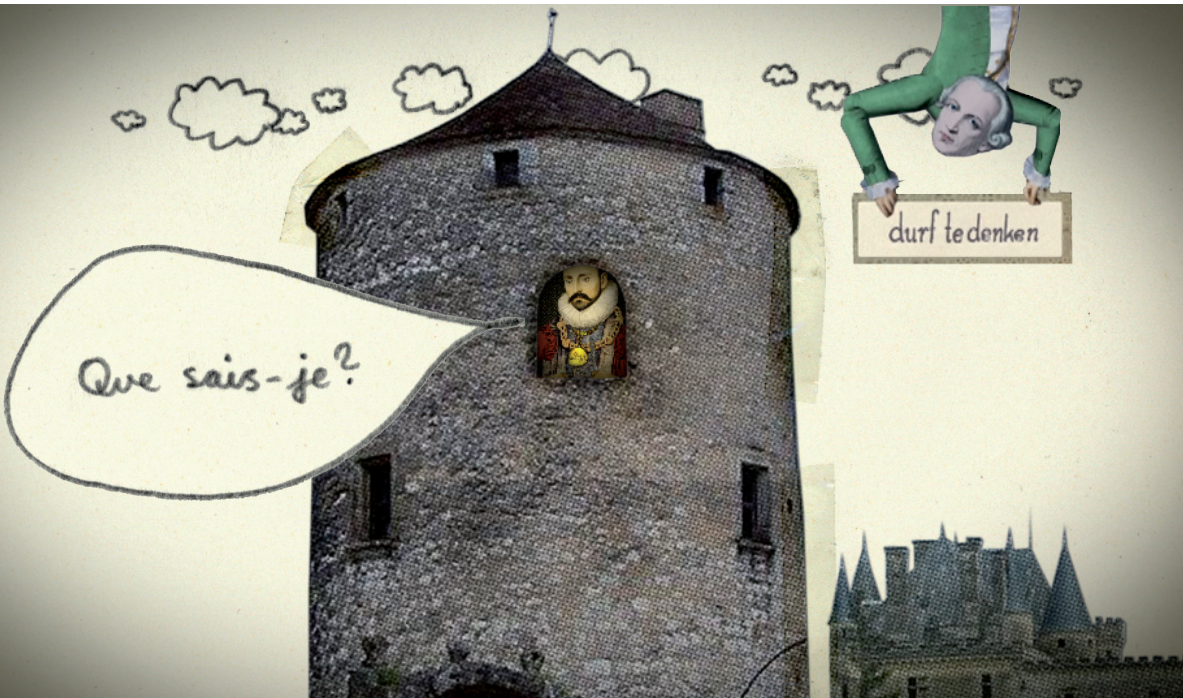
Humanisme is zelf denken, samen leven.

HUMAN versterkt de pluriformiteit van de publieke omroep. Waar bijna vijftig procent van de Nederlandse bevolking een seculiere levensbeschouwing koestert, is HUMAN de enige seculiere levensbeschouwelijke omroep tegenover negen religieus georiënteerde omroepen.

HUMAN informeert vanuit humanistisch perspectief over actuele maatschappelijke en culturele ontwikkelingen. De omroep creëert het grootste deel van zijn programma's in direct contact met 'meedenkers' afkomstig uit de humanistische beweging en verwante

netwerken. Het leidde in 2011 tot documentaires met een aantoonbaar grote maatschappelijke impact.

Fundament van het netwerk is www.human.nl, de site die HUMAN deelt met de meer dan vijftig organisaties van de Humanistische Alliantie. Zo was er een veel beluisterde reeks hoorcolleges door docenten van de Universiteit voor Humanistiek.

NIET ZONDER JOU
STAND VAN DE STERREN
BEYOND THE GAME
TONY

HUMAN HOORCOLLEGES
HARRY KUNNEMAN
JOACHIM DUYNDAM

Aartsvader van het Nederlands humanisme is Erasmus. Omstreeks 1500 begon hij aan zijn levenswerk: de Adagia, een verzameling spreekwoorden die hij ontleende aan klassieke schrijvers. Tekst met plaatjes combineren lijkt modern, computers en onderwijs doen het voluit. Maar vijfhonderd jaar geleden propageerde Erasmus dit al. Zijn oneliners inspireerden filmmakers Mark de Cloe en Jeroen Berkvens om dertig korte films te maken, deels fictief en deels documentair: *Life is Beautiful*. Het uitgangspunt van ieder filmpje is een adagium van Erasmus. Het zijn filmpjes over liefde, leven en dromen. *Life is Beautiful* werd genomineerd voor het Gouden Kalf voor de Beste Korte Film. Bij het uitkomen van de dvd van *Life is Beautiful* schreef NRC Handelsblad dat de filmpjes eigenlijk dertig gouden kalfjes hadden moeten krijgen.

LIFE IS BEAUTIFUL

LIFE IS BEAUTIFUL KIJKEN

ERASMUS' ADADGIA

“De mens is kwetsbaar, zijn leven is opgebouwd uit rampspoeden en misverstanden, zijn beslissingen brengen de wereld in gevaar en onherroepelijk gaan in zijn omgeving dingen mis. Dat is het lot.” Dat zei Marjolijn Februari in *De Zichtbare Denker*, het *Profiel* dat HUMAN van haar maakte.

Pieter Winsemius, in 2011 winnaar van de VAN PRAAGPRIJS van het Humanistisch Verbond vanwege zijn inzet voor duurzaamheid en de kwaliteit van leven, werd geportretteerd in *Oba Live* en in *Profiel*. “Schooluitval heeft een verwoestend effect, vooral op allochtone jongeren. In de eerste klassen van het VMBO vindt de meeste schooluitval plaats. Je moet van deze jongeren houden. Liefde en aandacht is belangrijk.”

Profiel

MARJOLIJN FEBRUARI
PIETER WINSEMIUS
ERNST HIRSCH BALLIN

Van Praagprijs

Een ander hoogtepunt in het liturgisch jaar van de humanistische beweging is de jaarlijkse SOCRATESLEZING. Mede dankzij de aandacht die HUMAN via zijn platforms er aan besteedde maakte Bas Heijnes pleidooi voor een militant humanisme in veel media een scherp debat los.

Humanisten zijn niet van vieringen. Een uitzondering is 21 juni WERELDHUMANISMEDAG.

Traditiegetrouw zendt HUMAN in samenwerking met HIVOS verspreid over de hele dag filmpjes uit, die honderdduizenden kijkers trekken.

JAN VERPLAETSE
ERWIN KOMPANJE
HERMAN PHILIPSE
RONALD PLASTERK
BAS HEIJNE

II DE RECHTSSTAAT

HET FILOSOFISCH
KWINTET

HET PROCES WILDERS

ONDERTUSSEN
IN NEDERLAND

MOORDVERHALEN

MENSJESRECHTEN

In haar *blogs* op human.nl benadrukt Clairy Polak het belang van de pers in een democratische rechtsstaat. “Een belangrijk aspect van de rechtsstaat is een goed functionerende, vrije pers. Een kritische pers ook, die de overheid controleert en behoedt voor willekeur. Zeker als die overheid zich steeds meer van de burger verwijderd door hem rechten te ontnemen die hem betrekken bij en zicht geven op de totstandkoming van het beleid. (...) Niet voor niets draagt Vrouwe Justitia een blinddoek. Wat bedreigend is voor de rechtsstaat, is dat het lijkt of steeds meer politici en journalisten uit het oog verliezen dat dit is omdat zij oordeelt zonder aanzien des persoons, omdat zij onpartijdig is.”

In een rechtsstaat wordt de macht zowel gereguleerd als beperkt door het recht. Overheidstaken zijn verdeeld over drie machten: de wetgevende, uitvoerende en rechterlijke, de trias politica van de Franse filosoof Montesquieu.

FILOSOFISCHKWINTET.TV

@FILOKWINTET

/FILOKWINTET

HUMAN BLOGS

Fundament voor HUMAN is artikel 1 van de Grondwet: allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.

In *Het Filosofisch Kwintet* onderzochten Clairy Polak als journalistiek geweten en Ad Verbrugge als filosofisch geweten met gasten als Ernst Hirsch Ballin, Herman Tjeenk Willink, Ybo Buruma, Harm Brouwer, Herman Philipse, Beatrice de Graaf, Bas Heijne en anderen diepgravend de kwaliteit van onze rechtsstaat. De moraal? Onze rechtsstaat is een levend organisme, dat permanent strenge bewaking nodig heeft. Koester het, want wat verdwijnt, komt nooit meer terug. Een radicaal humanisme is nodig als stootblok tegen alle bedreigingen.

HET FILOSOFISCH KWINTET

'Vanavond naar het proces Wilders kijken.
HUMAN begint onmisbare kwaliteitsomroep
te worden.' @advanliempt, 6.12.2011

Maar de praktijk is weerbarstig.

Neem *Het Proces Wilders*, HUMAN's documentaire drieluik over het spanningsveld tussen de vrijheid van meningsuiting en discriminatie. De jarenlange juridische strijd liet de rechtsstaat niet ongeschonden achter. Een half jaar nadat de Amsterdamse rechtbank Geert Wilders vrijsprak, bracht HUMAN een onthullende reconstructie van het proces zoals het door de meeste direct betrokkenen was ervaren.

Of neem de reeks *Moordverhalen*, die liet zien dat in de lijn van misdaad naar straf, context en ook interpretatie van rechters een rol spelen. Door de nadruk op het verhaal achter het delict, door de nadruk op de dilemma's waarvoor de

HET PROCES WILDERS
MOORDVERHALEN

ONDERTUSSEN IN NEDERLAND

HET PROCES WILDERS

betrokkenen zich gesteld zagen, legde *Moordverhalen* wonderlijke situaties bloot van hartstocht, wrok, spijt, jaloezie, goed en kwaad, haat en liefde. Daders bleken ook slachtoffers te zijn.

Of neem de documentaire *Tony*. Hoe bewaak je het recht, zelfs dat van een gevaarlijke veelpleger?

Of kijk naar *Mensjesrechten*:

waarom slagen de drie machten er niet in de rechten van een half miljoen Nederlandse kinderen te waarborgen?

MENSJESRECHTEN
TONY

III FILOSOFIE

DURF TE DENKEN

DUS IK BEN

DUIVELSE
DILEMMA'S

HET FILOSOFISCH
KWINTET

OBA LIVE

DURF TE DENKEN!

Dienstmaagd van de theologie, ancilla theologiae, zo noemde men in de Middeleeuwen de filosofie. Een harmonieus samengaan van geloof en rede, daar streefde men naar.

Wiens dienstmaagd is de filosofie in onze moderne samenleving, die de religie, maar ook de secularisatie voorbij lijkt te zijn? Meer dan in de afgelopen decennia bloeit de filosofie op dit moment. Dat is niet vreemd, want wanneer de oude kaders van traditie en religie wegvallen, blijft de filosofie over om morele en ethische ankers voor actuele maatschappelijke kwesties en persoonlijke dilemma's te kunnen bieden. Filosofie is ook leren hoe te leven. Voor HUMAN als seculiere levensbeschouwelijke omroep staat de filosofie dan ook in het hart van de programmering. Met crossmediale programma's wil HUMAN vanuit een seculiere filosofie helpen antwoorden te formuleren op levensvragen. Filosofie: voor HUMAN de dienstmaagd van levenskunst.

Durf te Denken onderzocht het actuele belang van denkers uit de humanistische canon van het Humanistisch Verbond. Socrates,

brandstof

Epicurus, Erasmus, Coornhert, De Montaigne, Spinoza, Kant, Wollstonecraft, Multatuli, Popper, Arendt en Sartre waren de denkers, in samenspraak met het HV en *Brandstof* vastgesteld, voor de reeks in 2011.

Leander Huizinga en Sverre Fredriksen introduceerden denkers met animaties die zich kunnen meten met het beste uit de Monty Python-traditie.

DURFTEDENKEN.NL

[BEKIJK DE AFLEVERINGEN](#)

[/DURFTEDENKEN](#)

BRANDSTOF.EU

In *Dus ik Ben*, in *de Volkskrant* even zinnig als onderhoudend genoemd, ging Stine Jensen op zoek naar de filosofische wortels van grote thema's als lijden, voelen, ijdelheid en vijandschap en naar hoe deze onze identiteit vormen. Zij test de houdbaarheid van het

gedachtegoed van eeuwenoude filosofen.

Ook in het programma *Het Filosofisch Kwintet* stond het uitwisselen van argumenten en luisteren centraal om zo tot nieuwe inzichten te komen.

In DUIVELSE DILEMMA'S - vier korte films over keuzes die je niet wilt of kunt maken - staan mensen voor een keuze tussen kwaden. Hoe kan je een goed mens blijven onder extreme omstandigheden? Voor wie het zonder God of Waarheid moet doen, is er niet slechts één juiste oplossing.

In de ontwikkeling van hun films werden de makers, Jaap van Heusden, Mijke de Jong, Hanro Smitsman, Martijn Maria Smits, Jolein Laarman en Hein Schütz, bijgestaan door prominente denkers die in hun publicaties de dilemma's van onze tijd indringend verwoordden: Hans Achterhuis, Marjolijn Februari, Pleun van Vliet, Ad Verbrugge en Gawie Keyser.

In het Radio 5-programma *OBA Live* interviewde Theodor Holman wekelijks filosofen. Luister naar

MARC SCHUILENBURG
STEPHAN SANDERS
JOOP VAN DER PLIGT
PAUL COBBEN

DUSIKBEN.NL

@DUSIKBEN

/DUSIKBEN

BEKIJK DE AFLEVERINGEN

‘Haal een nacht door met presentator Wim Brands en kom alles te weten over liefde, dood, vrijheid en kwaad, waarover je nooit had durven dromen,’ was de aansporing om te luisteren naar het programma van *OBA Live* HOE WORD IK WAKKER IN ÉÉN NACHT. Het was een uitzending waarin de filosofen René ten Bos, Stine Jensen, Ger Groot en René Gude onder leiding van presentator Wim Brands de nachtelijke luisteraar bijpraatten over hoe filosofen door de eeuwen heen nadachten over liefde, dood, vrijheid en kwaad. Ze gidsten de luisteraar langs de filosofische klassiekers, die naar hun oordeel gekend moeten worden om het dagelijkse leven met enige weerbaarheid tegemoet te treden.

IV IMPROVISATIE

DE VLOER OP

HOE MOET IK LEVEN, HOE MOET IK KIEZEN?

Voor de eenentwintigste-eeuwse eeuwen gelden niet meer de traditionele kaders die het bestaan voorheen eeuwenlang regelden. Marktdenken, kunstmatige intelligentie en elektronische media zorgden het afgelopen decennium voor permanente en ingrijpende wijzigingen ten opzichte van de traditie. Door toedoen van deze drie samenhangende omwentelingen is het traditionele levensbeschouwelijke kader bijna geheel verdwenen.

Onze samenleving kenmerkt zich nu door complexiteit zonder richting. Er is sprake van een veelvoud van praktijken, relaties en mentaliteiten. Ook is er gebrek aan morele helderheid ontstaan. Elk individu moet nadenken over de aard en de richting van zijn of haar leven. Elk individu moet zelf beslissen waarom welke handeling vanuit welke waarde voor haar of hem nu aan de orde is. Zelfreflectie en improvisatie zijn daarbij noodzakelijk. In de posttraditionele maatschappij is improviseren een belangrijke levenskunst. Je moet kunnen improviseren om conflicten op te lossen.

De essentie van improviseren is: spreken is zilver, luisteren goud.

Dit vind je terug in *Het Filosofisch Kwintet*, de *HUMAN-documentaires*,

maar vooral DE VLOER OP laat zien hoe dat gaat. Hoe keuzes worden gemaakt. Hoe dilemma's te lijf worden gegaan.

Twaalf jaar loopt *De Vloer Op* al. Het programma wint nog steeds aan populariteit. Via de nieuwsbrief op de site devloerop.nl kunnen mensen zich aanmelden om als publiek de opnamen bij te wonen. De vijf avonden in het Amsterdamse Bimhuis zijn steevast binnen een mum van tijd volgeboekt. Meer dan 3.000 mensen moesten in 2011 worden teleurgesteld.

Filmcriticus Gawie Keyser concludeert in het artikel ‘*De Grap Verdwijnt*’ in *De Groene Amsterdammer* naar aanleiding van een *De Vloer Op*-scène met Gijs Scholten van Aschat, dat Gijs binnen een paar minuten inzicht biedt in “de tragiek van ons huidige leven. De blik die hij improviserend creëert, snijdt zo scherp en zo diep dat er een stilte in de zaal valt. Herkenning, het beeld in de spiegel. We kijken, we registreren wel wat we zien, maar de fictie, de grap, is verdwenen. De bovenste laag is weggeschraapt, de spiegel ligt aan scherven.”

Het programma *De Vloer Op* werd in de zomer van 2011 tien weken lang op Nederland 2 uitgezonden, en daarna vaak herhaald, ook op de themakanalen.

De afleveringen en de losse scènes waren via DEVLOEROP.NL en UITZENDINGGEMIST.NL een hit op internet.

MEEST, HOOGST EN MOOIST IN 2011

MEEST BEKEKEN OP TV:

NL 1

Moordverhalen – De Kindermoorden - 653.000 kijkers

NL 2

Holland Doc – Stand van de Sterren - 409.000 kijkers

MEESTE VIEWS OP UITZENDING GEMIST: 20.000

Holland Doc - Tony, een observatie in het Pieter Baan Centrum

MEEST BEKEKEN OP YOUTUBE: < 100.000 views

Holland Doc - Beyond the Game

HOOGSTE MARKTAANDEEL:

NL 1

Het Filosofisch Kwintet

Marktaandeel 19 zondag 17-7-2011 12.10 uur

NL 2

Life is Beautiful

Marktaandeel 15 woensdag 5-10-2011 10.48 uur

OBA LIVE:

gemiddeld luistercijfer : 25.000

gemiddeld marktaandeel: 1.7

MEESTE UNIEKE BEZOEKERS OP HUMAN.NL : 131.000

in december 2011

MOOIESTE PRIJZEN:

NATIONAAL: Holland Doc - *Niet zonder jou* won het Gouden Kalf.

INTERNATIONAAL: Holland Doc - *Stand van de Sterren* won de Humanitas Award, uitgereikt door de Amerikaanse International Documentary Association.

SOCIAL MEDIA:

Op Facebook vinden ruim 13.000 mensen HUMAN-programma's leuk.

En wat heeft HUMAN
volgens het jaarverslag
uitgegeven in 2011?

€ 6.443.006

verder
niets

Kamer 13 Den Haag tekst en vormgeving
Sverre Fredriksen, Leander Huizinga animaties
Evert-Jan Daniels, Bob Bronshoff, Anna van Kooij,
Hollandse Hoogte, Kamer 13 fotografie

HUMAN Communicatie
Annelies de Korver, Cora van Dijk,
Marjolijn Hoogendoorn, Bert Janssens

annelies.de.korver@human.nl
035 6722035